

УДК 342.9(477)

DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i6.2267>**Н. Губерська,**

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фінансового права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Л. Чуприна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СИСТЕМА ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Вступ. В умовах триваючої світової економічної кризи, яка зумовлена пандемією коронавірусу та світовим перерозподілом ринку енергоносіїв особливої актуальності набуває питання забезпечення фінансової безпеки української держави, адже від стабільності національної валюти та ступеня наповнення державного бюджету напряму залежить рівень та якість реалізації та захисту прав і свобод громадян України. Особливу роль в процесі забезпечення фінансової безпеки держави відіграють правові засоби – реальні інструменти національної правової системи, передбачені чинним законодавством та гарантовані державою. Універсальність правових засобів полягає у їх здатності впливати на зміст конкретних фінансових відносин, а також здійснювати превентивний, попереджувальний вплив на свідомість всіх учасників суспільних відносин у сфері публічних фінансів. В системі правових засобів окреме місце посідають адміністративно-правові засоби, які деталізують загальні норми законів та безпосередньо визначають правила поведінки суб'єктів права. Сучасний стан адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки держави є задовільним, про що свідчать високі темпи інфляції в Україні, нестабільність національної валюти,

суттєві розміри тіньової економіки та негативний зовнішньо-економічний баланс. Саме тому дослідження системи правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави має не тільки теоретичне, але й практичне значення і покликане допомогти законодавцю сформулювати конкретні пропозиції щодо перспективних напрямів удосконалення чинного фінансового законодавства.

Питання правового забезпечення фінансової безпеки держави досліджуються в роботах Т. Аксьонової, О. Вайцеховської, О. Гетманець, М. Ковальчука, О. Ладюк, О. Савілової, О. Томчук, М. Уракіна та інших відомих вчених.

Категорію «правові засоби» вивчали у своїх наукових працях такі науковці як І. Андрущенко, А. Денисова, О. Ганзенко, О. Онуфрієнко, проте питанню систематизації правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави приділена ще недостатня увага, що актуалізує проведення даного дослідження.

Методологія дослідження спирається на органічне поєднання філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження. Серед загальнонаукових методів дослідження ключову роль відіграють прийоми логічного методу

(аналіз, синтез, дедукція та індукція), системний та структурно-функціональний методи. Зі спеціально-юридичних методів дослідження більшою мірою використовуються методи юридичної логіки та юридичної догматики (як різновид аксіоматичного методу), а також юридичного моделювання (з метою формулювання конкретних пропозицій щодо перспективних напрямів удосконалення чинного національного законодавства).

Постановка завдання. Метою наукової публікації є визначення та систематизація правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави в контексті необхідності їх належної правової регламентації.

Результати дослідження. Для змістовного дослідження системи правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави важливо з'ясувати внутрішній зміст категорії «правові засоби». Поняття правових засобів пов'язують із інструментальною теорією права, прихильники якої вбачають у праві не тільки систему встановлених державою заборон, зобов'язань та дозволів, але й сукупність реальних правових інструментів досягнення приватної чи публічної мети правовідносин. Так, на думку вітчизняного дослідника О. Онуфрієнко, правові засоби – це система субстанціональних та діяльнісних правових явищ, за допомогою яких конкретні суб'єкти правовідносин досягають приватних та публічних цілей [1, с. 14–15].

Таким чином, в інструментальній теорії право стоїть на службі громадянського суспільства в цілому та кожного окремого громадянина, надаючи останньому повний спектр інструментів задоволення природних та штучних потреб.

Дослідник О. Ганзенко зазначає, що правові засоби є ключовою категорією інструментальної теорії права, і у найбільш загальному вигляді «правові засоби» доцільно визначити як систему передбачених нормами

права методів, способів та прийомів досягнення приватної чи публічної мети суб'єктами правовідносин [2, с. 39–40].

Отже, використання категорії «правові засоби» дозволяє проводити більш детальну класифікацію способів та прийомів досягнення цілей правового регулювання, що є корисним як для науки теорії держави і права, доктрини адміністративного права та інших юридичних наук, так і для практики реалізації права, включаючи правозастосування.

Дослідниця А. Денисова формулює авторське визначення поняття «правові засоби» (як синонім категорії «правові засоби»), під якими розуміє правові явища, які відображені в інструментах (постановах) та діях (технологіях), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення особистих та публічних цілей [3, с. 190–191].

У наведеному визначенні акцентовано увагу на категорії «правовий інтерес», який відображає (включає) природні, економічні, політичні, культурні та інші інтереси суб'єктів правовідносин.

До субстанціональних правових засобів (засобів-постанов, інструментів) А. Денисова відносить зобов'язання, дозволи, заборони, заохочення, пільги, норми права, принципи права тощо, в той час як до дієвих (засобів-дій, технологій) – акти реалізації права, акти застосування права, акти тлумачення права і всі процеси юридичної діяльності [3, с. 191–192].

Наведена класифікація правових засобів дозволяє сформулювати висновок про те, що до правових інструментів відносяться фактично всі правові явища та процеси, всі елементи національної правової системи як в статичному, так і в динамічному аспектах. Цей факт підтверджується також теоретичним визначенням механізму правового регулювання під яким розуміють сукупність правових

засобів регулювання суспільних відносин.

Серед праць, присвячених поняттю, класифікації адміністративно-правових засобів, слід виділити праці І. Андрущенко «Адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням у сфері злиття і поглинання компаній: питання теорії» [4, с. 39–44], та О. Олійника «Адміністративно-правові засоби забезпечення інформаційної безпеки» [5, с. 65–69].

Адміністративно-правові засоби вирізняються тим, що їх застосування регламентовано нормами підзаконних (відомчих) нормативно-правових актів, а також передбачає активну участь у відповідних правовідносинах суб'єктів владних повноважень органів публічної адміністрації, які у передбачених законом випадках здійснюють правозастосування.

На окрему увагу в рамках дослідження заслуговує визначення поняття фінансової безпеки держави.

О. Ладюк зазначає, що фінансова безпека є складною економічною категорією, яка характеризується розмаїттям трактувань щодо її економічного змісту та структурних складових. У переважній більшості випадків серед складових фінансової безпеки держави виділяють бюджетну безпеку, боргову безпеку, грошово-кредитну (монетарну) безпеку, валютну безпеку, інвестиційну безпеку, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору (фінансову безпеку страхового та фондового ринків) [6, с. 65–69].

Своєю чергою О. Томчук зауважує, що сьогодні держава стикається з великою кількістю зовнішніх та внутрішніх загроз, які негативно впливають на стабільність фінансової системи, стан національної валюти та економіки. Основними загрозами для фінансової безпеки, на її думку, є: кібер-тероризм, в тому числі, у фінансовій сфері (зокрема, потужний удар вірусу PetyaA, що відчули на собі, зокрема, банківські струку-

тури); кібер-злочинність; зовнішня агресія та сепаратизм на сході країни; присутність в економічній системі України структур з капіталом, що походить з країни-агресора; вплив світових фінансових коливань та криз на економіку країни; корупція у владі; недостатня ефективність державного регулювання фінансово-кредитної сфери; часткова енергетична залежність від країни-агресора [7].

Крім того, О. Томчук справедливо зазначає, що ситуація ускладнюється недосконалістю законодавства у сфері фінансової безпеки; Концепція забезпечення Національної безпеки у фінансовій сфері була схвалена Кабінетом міністрів України ще у 2012 році, тому вона природно не враховує актуальних загроз, які постали перед Україною (документ був затверджений за часів режиму В. Януковича, а, отже, не відповідає вимогам нашого часу) [7].

Враховуючи вищевикладене, слід погодитись із висновком О. Томчук про те, що нагальним питанням є розробка нової Концепції фінансової безпеки України [7].

Проте, слід зазначити, що основні загрози фінансовій безпеці України, які вказані в Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, яка затверджена розпорядженням КМУ від 15 серпня 2012 р. № 569-р, актуальні і зараз. Серед них, зокрема: обмеженість доступу до міжнародних фінансових ринків; значна залежність від експортно-імпоротної діяльності; погіршення стану зовнішньої торгівлі, зростання дефіциту платіжного балансу, зокрема рахунка поточних операцій; значна залежність від зовнішніх кредиторів; вплив світових фінансових криз на фінансову систему держави; нестабільність та недосконалість правового регулювання у фінансовій сфері; нерівномірний розподіл податкового навантаження на суб'єктів господарювання, що зумовлює ухилення від сплати податків та вплив капіталу

за кордон; вплив капіталу за кордон внаслідок погіршення інвестиційного клімату; низький рівень бюджетної дисципліни і незбалансованість бюджетної системи; збільшення обсягу державного боргу; тінізація економіки; недостатній рівень золотовалютних резервів; значний рівень доларизації економіки; істотні коливання обмінного курсу національної валюти, не обумовлені дією макроекономічних факторів; слабкий розвиток фондового ринку, зокрема в частині застосування механізмів обліку та переходу прав власності на цінні папери, а також забезпечення захисту прав інвесторів на фондовому ринку; недостатній рівень капіталізації фінансової системи [8].

Враховуючи вищезазначене, фінансову безпеку держави слід визначити як складну економіко-правову категорію, яка представляє собою сукупність економічних та фінансових відносин, спрямованих на забезпечення стабільності національної фінансової системи, а саме: стабільності національної валюти, наповнення державного бюджету, вирівнювання зовнішнь-торгівельного балансу, створення позитивного інвестиційного клімату тощо.

Серед останніх праць, присвячених різним аспектам забезпечення фінансової безпеки держави слід відзначити роботи О. Гетьманець «Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання» [9], В. Білоуса, О. Бригінця, О. Драган та Л. Касьяненко «Правове забезпечення фінансової безпеки України» [10], Т. Аксьонової «Актуальні загрози та ризики фінансовій безпеці України та роль держави у її забезпеченні» [11], О. Мелих «Фінансова безпека держави: сутність, критерії оцінки та превентивні заходи зміцнення» [12], В. Вудвуд «Сутність та роль фінансової безпеки держави в сучасних умовах функціонування» [13], М. Ковальчука «Інституціональні складові фінансової безпеки держави» [14], К. Мойсеєнко та М. Ура-

кіна «Система фінансової безпеки держави: зміст, складові, функціональні зв'язки» [15], О. Вайсеховської «Фінансова національна безпека як складова фінансового суверенітету держави» [16], Т. Рзаєвої та Д. Балабанюка «Фінансова безпека держави та підприємства: основи формування аналітичних ознак дослідження» [17], З. Варналія та О. Савілової «Фінансова безпека як основна передумова ефективного функціонування держави» [18].

Такий активний інтерес науковців до даної тематики свідчить про наявність широкого кола проблемним питань у сфері забезпечення фінансової безпеки держави та необхідність змістовного дослідження всієї системи правових засобів, за допомогою яких можливо досягти відповідної публічної мети правового регулювання.

Слід зазначити, що правові засоби забезпечення фінансової безпеки держави доцільно умовно розділити на конституційні, кримінально-правові, адміністративно-правові та інші правові засоби в залежності від галузі права, за допомогою норм якої забезпечується вплив на свідомість учасників фінансових правовідносин.

Так, наприклад, до конституційних правових засобів слід віднести закріплення в Конституції України євроінтеграційного курсу України, що є гарантією фінансової безпеки держави в контексті перспективного членства в Європейському Союзі, а також конституційні гарантії непопорушності права приватної власності, неприпустимості протиправного позбавлення права приватної власності, визначення правового режиму власності виключно на рівні законів України, рівності усіх суб'єктів права власності, забезпечення державою захисту усіх суб'єктів права власності та господарювання.

До конституційних правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави слід віднести також рішення Конституційного Суду України, які

деталізують норми Конституції України та мають таку ж юридичну силу.

Конституційні гарантії непорушності права приватної власності є умовою формування позитивного інвестиційного клімату держави, що, в свою чергу, є необхідним елементом фінансової безпеки, гарантією регулярного надходження в бюджет України зовнішніх та внутрішніх інвестицій, а також забезпечення стабільності національної валюти.

До кримінально-правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави слід віднести заходи кримінальної відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності, оподаткування, в бюджетній сфері тощо. Відповідні норми Кримінального кодексу України є нормами-заборами, що здійснюють превентивний вплив на свідомість учасників фінансових відносин.

Ознайомлення із розміром кримінальних санкцій за порушення у сфері публічних фінансів дозволяє зробити висновок про недостатній превентивний вплив на свідомість громадян. Більшість санкцій мають штрафний характер, що оцінюється потенційним правопорушником як звичайний професійний ризик господарської діяльності.

Наприклад умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) навіть в особливо великих розмірах карається за національним законодавством лише штрафом від п'ятнадцяти тисяч до двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією майна [19].

Водночас такі діяння призводять до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів, що є прямою загрозою фінансовій безпеці держави.

Шахрайство з фінансовими ресурсами, а саме надання завідомо неправдивої інформації органам дер-

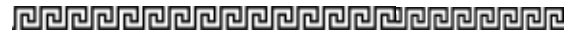
жавної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак кримінального правопорушення проти власності, що завдало великої матеріальної шкоди, карається лише штрафом від трьох тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років [19].

Таким чином, враховуючи триваючу економічну кризу та загрози національній економіці, з метою правового забезпечення фінансової безпеки держави, вбачається доцільним посилення кримінальної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері публічних фінансів, а саме встановлення жорстких санкцій у вигляді позбавлення волі за вчинення правопорушень у сфері господарської діяльності, якщо вони завдали великої матеріальної шкоди, вчинені в особливо великих розмірах (зокрема, якщо це умисне ухилення від сплати податків, зборів).

До адміністративно-правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави доцільно віднести всі правові засоби, які регламентовані відомчими, підзаконними нормативно-правовими актами (не потребують регламентації на рівні законів) – постановами Кабінету Міністрів України, наказами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Це, зокрема, заходи організаційно-правового характеру, що спрямовані на створення додаткових механізмів фінансового контролю, забезпечення відкритості та доступності інформації про публічні фінанси тощо.

Зокрема, дієвим адміністративно-правовим засобом забезпечення фінансової безпеки держави вбачається правова регламентація на рівні постанови Кабінету Міністрів України

створення на основі Державного реєстру фінансових установ України Інтерактивної фінансової карти України з відображенням всієї доступної та актуальної інформації щодо діяльності банків, кредитних спілок та інших фінансових установ на території України. Реалізація даної пропозиції підвищить прозорість фінансової системи України та забезпечить доступ до інформації про публічні фінанси для всіх учасників відповідних відносин. Не менш важливим адміністративно-правовим засобом забезпечення фінансової безпеки держави є затвердження на рівні постанови Кабінету Міністрів України або наказу Міністерства фінансів України нової Концепції фінансової безпеки України, яка має стати чітким дороговказом для нормотворчої діяльності суб'єктів владних повноважень у даній сфері суспільних відносин.

До інших правових засобів слід віднести передбачені чинним національним законодавством заходи протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам фінансовій безпеці України, зокрема, кібератакам на національну фінансову систему, елементам інформаційної війни, спрямованим на дискредитацію української держави в очах потенційних інвесторів та західних партнерів. До інших правових заходів забезпечення фінансової безпеки держави доцільно віднести також євроінтеграційні процеси, заходи щодо приведення національного фінансового законодавства у відповідність до норм та принципів права Європейського Союзу шляхом гармонізації та імплементації європейських фінансових стандартів та правил у національну правову систему. Перспективне членство України в ЄС є гарантією стабільного розвитку національної економіки та фінансової безпеки держави.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати висновок про те, що сучасний стан фінансової безпеки України є задовільним та потребує оперативного

втручання шляхом внесення змін до чинного національного законодавства.

Фінансова безпека держави є складною економіко-правовою категорією, під якою доцільно розуміти сукупність економічних та фінансових відносин, спрямованих на забезпечення стабільності національної фінансової системи, а саме: стабільності національної валюти, наповнення державного бюджету, вирівнювання зовнішньо-торгівельного балансу, створення позитивного інвестиційного клімату, зростання валового внутрішнього продукту, запобігання вчиненню кримінальних правопорушень у сфері публічних фінансів, протидії зовнішнім загрозам фінансовій системі України тощо.

Правові засоби є універсальною правовою категорією, яка дозволяє систематизувати та ефективно застосовувати всі правові способи та прийоми регулювання суспільних відносин.

Правові засоби забезпечення фінансової безпеки держави доцільно поділити за галузевою ознакою на конституційні, кримінально-правові, адміністративно-правові та інші правові засоби.

До кримінально-правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави віднесено посилення кримінальної відповідальності за вчинення таких злочинів як: незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення; легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом; видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону; ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів); нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням; доведення

банку до неплатоспроможності; шахрайство з фінансовими ресурсами; фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи; виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів); несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.

До адміністративно-правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави віднесено: правову регламентацію створення на основі Державного реєстру фінансових установ України Інтерактивної фінансової карти України з відображенням всієї доступної та актуальної інформації щодо діяльності банків, кредитних спілок, ломбардів, лізингових компаній, довірчих товариств, страхових компаній, установ накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційних фондів та інших фінансових установ на території України; підвищення розміру мінімального статутного капіталу, необхідного для створення та діяльності суб'єктів господарювання, зокрема, товариств з обмеженою відповідальністю; нормативне розширення підстав для здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильності визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності; прийняття нової Концепції фінансової безпеки України.

До інших правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави віднесено комплекс заходів із протидії кібератакам на національну фінансову систему, а також систему заходів із

адаптації національного фінансового законодавства до норм та принципів права Європейського Союзу.

Перспективність подальшого дослідження даної тематики обумовлена необхідністю формування доктринальної основи удосконалення правового забезпечення фінансової безпеки держави за допомогою системи ефективних правових засобів.

У науковій публікації здійснено класифікацію правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави в контексті необхідності їх належної правової регламентації.

Проаналізовано думки вітчизняних науковців щодо поняття правових засобів та їх класифікації. Досліджено юридичну природу та зміст правових засобів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави.

До правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави віднесено посилення кримінальної відповідальності за вчинення таких злочинів як: легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом; ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів); нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням; шахрайство з фінансовими ресурсами тощо.

До інших правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави віднесено: правову регламентацію створення на основі Державного реєстру фінансових установ України Інтерактивної фінансової карти України з відображенням всієї доступної та актуальної інформації щодо діяльності банків, кредитних спілок та інших фінансових установ на території України; підвищення розміру мінімального статутного капіталу, необхідного для створення

та діяльності суб'єктів господарювання, зокрема, товариств з обмеженою відповідальністю; нормативне розширення підстав для здійснення державного фінансового контролю; прийняття нової Концепції фінансової безпеки України.

Сформульовано висновок про перспективність подальшого дослідження даної тематики, яка обумовлена необхідністю формування доктринальної основи удосконалення правового забезпечення фінансової безпеки держави за допомогою системи ефективних правових засобів.

Ключові слова: правові засоби, інструментальна теорія, фінансова безпека, адміністративне регулювання, відповідальність, аудит, фінансовий контроль, фінансові установи, кібербезпека.

Huberska N., Chupryna L. The system of legal means ensuring state financial security

The scientific publication is devoted to the classification of legal means of ensuring financial security in the context of the need for proper legal support. The opinions of domestic scholars on the concept of legal means are analyzed.

The legal nature and content of legal means in the field of financial security of the state are studied.

The legal means of ensuring the financial security of the state include the strengthening of criminal liability for such crimes as: illegal actions with transfer documents, payment cards and other means of access to bank accounts, electronic money, equipment for their production; legalization (laundering) of property obtained by criminal means; issuance of normative legal acts that reduce budget revenues or increase budget expenditures contrary to the law; evasion of taxes, fees (mandatory payments); misuse of budget funds, implementation of budget expenditures or provision

of loans from the budget without established budget allocations or with their excess; bringing the bank to insolvency; fraud with financial resources; falsification of financial documents and reports of the financial organization, concealment of insolvency of the financial institution or grounds for revocation (revocation) of the license of the financial institution; production, sale and use of counterfeit securities (except government securities); unauthorized interference with the operation of computers, automated systems, computer networks or telecommunications networks.

The other legal means of ensuring the financial security of the state include: legal regulation of creating an Interactive Financial Map of Ukraine on the basis of the State Register of Financial Institutions of Ukraine with all available and relevant information on banks, credit unions and other financial institutions in Ukraine; increasing the amount of the minimum authorized capital required for the establishment and operation of business entities, in particular, limited liability companies; regulatory expansion of the grounds for public financial control.

The conclusion on the prospects of further research on this topic, which is due to the need to form a doctrinal basis for improving the legal support of financial security of the state through a system of effective means.

Key words: legal means, instrumental theory, financial security, administrative regulation, responsibility, audit, financial control, financial institutions, cybersecurity.

Література

1. Онуфрієнко О.В. Правові засоби у контексті інструментальної теорії права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень»; Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2004. 18 с.

2. Ганзенко О.О. Теорія правових засобів у контексті інструментальної теорії права. Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових праць. Серія «Юридичні науки». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016 р. № 3. С. 36–42.
3. Денисова А. Правові засоби: поняття та види. Право України. 2010. № 7. С. 190–195.
4. Андрущенко І.Г. Адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням у сфері злиття і поглинання компаній: питання теорії. Право і суспільство. 2014. № 6–2. С. 39–44.
5. Олійник О.В. Адміністративно-правові засоби забезпечення інформаційної безпеки. Юридичний вісник. 2015. № 1(34). С. 65–69.
6. Ладюк О.Д. Фінансова безпека: характеристика складників. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5280>
7. Томчук О. Фінансова безпека України: ключові виклики та завдання. Вісник: офіційно про податки. Офіційне видання Державної фіскальної служби України. 21 листопада 2017 року. URL: <http://www.visnik.com.ua/uk/news/100006350-finanova-bezpeka-ukrayini-klyuchovi-vikliki-ta-zavdannya>
8. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, затверджена розпорядженням КМУ від 15 серпня 2012 р. № 569-р. Дата оновлення: 15.08.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>
9. Гетманець О. Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 3. С. 218–223.
10. Правове забезпечення фінансової безпеки України : монографія / В.Т. Білоус, О.О. Бригінець, О.В. Драган, Л.М. Касьяненко. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 428 с.
11. Аксьонова Т.С. Актуальні загрози та ризики фінансовій безпеці України та роль держави у її забезпеченні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 17. С. 130–138.
12. Мелюх О. Фінансова безпека держави: сутність, критерії оцінки та превентивні заходи зміцнення. Економічний аналіз. 2013. Вип. 12. Ч. 2. С. 266–272.
13. Вудвуд В.В. Сутність та роль фінансової безпеки держави в сучасних умовах функціонування. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. 2020. Вип. I–II (77–78). С. 30–40.
14. Ковальчук М.В. Інституціональні складові фінансової безпеки держави. Економіка та держава. 2016. № 7. С. 88–93.
15. Мойсеєнко К.Є., Уракін М.Г. Система фінансової безпеки держави: зміст, складові, функціональні зв'язки. Менеджер. 2018. № 2. С. 192–200.
16. Вайцеховська О.Р. Фінансова національна безпека як складова фінансового суверенітету держави. Публічне право. 2019. № 1. С. 96–102.
17. Рзаєва Т.Г., Балабанюк Д.В. Фінансова безпека держави та підприємства: основи формування аналітичних ознак дослідження. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2018. № 4. С. 246–250.
18. Варналій З.С., Савілова О.В. Фінансова безпека як основна передумова ефективного функціонування держави. Финансовые услуги. 2017. № 6. С. 8–11.
19. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Дата оновлення: 25.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

